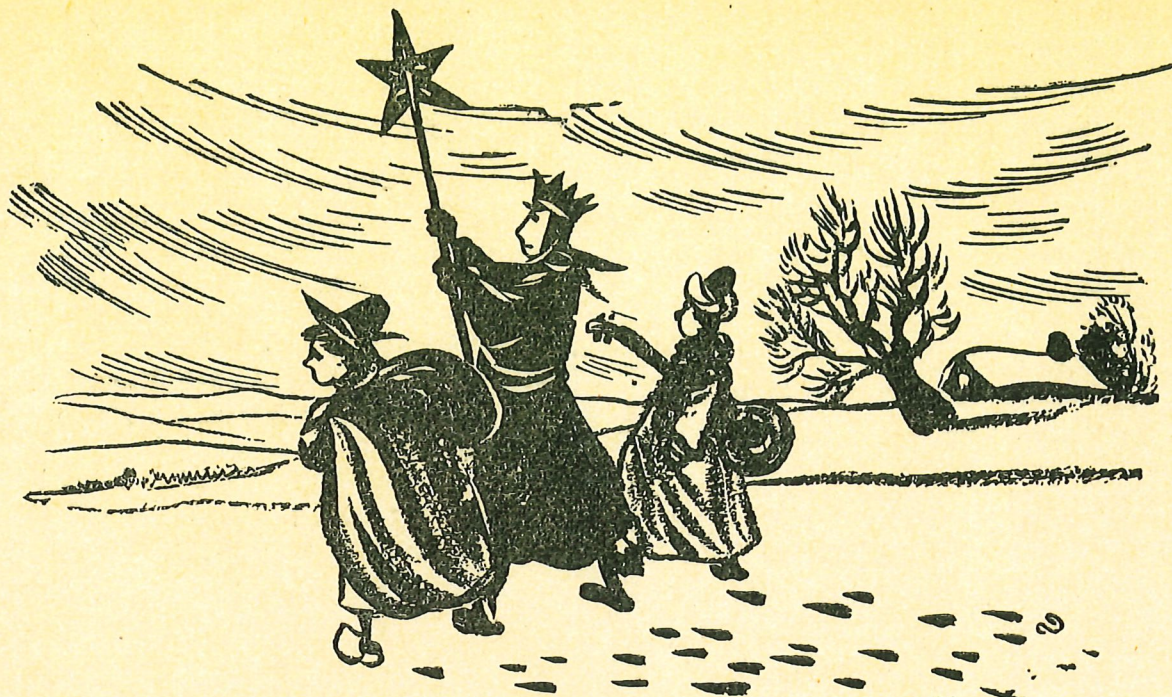

DRIE KONINGEN

in Vlaanderen

Vorig jaar waren we rond Nieuwjaar in een Westvlaams dorp. De Driekoningen waren er op ronde ! Maar hoe schamel was het vertoon, tegenover de breedgeborstelde schilderijtjes die ons over de vroegere Driekoningenviering zijn bijgebleven ! Het waren zelfs niet eens Drie Koningen, maar een grote, struise man, een beetje zwartge-maakt en met enige kleurige lompen om het lichaam in gezelschap van zijn echtgenote, die een papieren muts op het hoofd droeg, en vergezeld was van een kindje, dat waarschijnlijk als « derde man » moest dienst doen. Zij droegen zelfs geen ster, doch een heel klein kribbeke, en zongen volgend wijsje :

Ze vonden dat Kindeke op hooi en stroot,
Op Maria heur-e schoot,
Ze vonden dat Kindeke heel verblijd,
Dat dient voor onze ziel en zaligheid.

Vrienden, laat ons toch niet te lang meer
staan,
We moeten van 't één naar 't ander gaan,
Om te gaan zoeken ons gerief,
Bij die goei mensen, als 't ulder belieft...

En we voelden medelijden, medelijden en heimwee.

Heimwee naar die mooie, stemmige Driekoningenliedjes van vroeger, naar die echte, jolige Vlaamse viering.

Heimwee naar de tijd, toen over Vlaanderens wegen het sterreliedje klonk :

Wij komen getreden met onze sterre,
Wij zoeken heer Jezus, wij hadden hem
geere...

Ofwel, nog inniger :

Herderkens van de buiten,
Spoedt u op de baan,

Met trommels en met fluiten,
 Recht naar Bethlehem.
 Want daar is geboren
 De God van al,
 Die ons het leven
 Heeft gegeven
 In een stal...

Troepjes kinderen en werklui gingen van huis tot huis met een op een stok geplante ster, die men bij het zingen lustig deed draaien.

Nadat het liedje gezongen was, ging de deur open en kregen de zangers een geldstuk, een koekje of een taart. De groepjes waren steeds samengesteld uit drie personen, niet meer, niet minder.

Vroeger vertoonde men zelfs in de Kerk de «Aanbidding van de Wijzen». De rederijkers speelden dit mysteriespel ook wel eens op straat, op een wagen. Maar geleidelijk verloren deze godsdienstige mysteriespelen hun oorspronkelijk vroom karakter, zodat er soms ernstige misbruiken ontstonden. Op sommige plaatsen schrok men er zelfs niet voor terug, een echte ezel binnen de kerk te brengen, en hem bij de opvoering een rolletje toe te kennen.

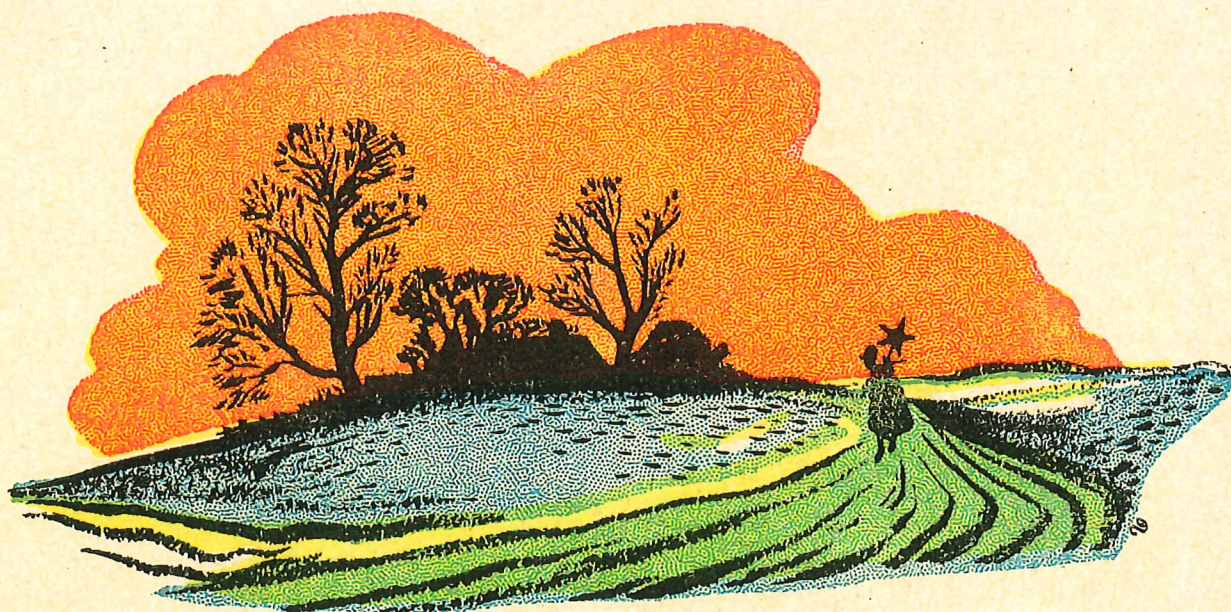
Men vertelt dat de inwoners van Loon, in Limburg, van hun pastoor eens eisten, dat hij de ezel luidop in zijn gebeden bedenken zou. De priester moest toegeven, en nauwelijks zette hij het Evangelie in, of hij zong : « Dominus vobiscum, i-a, i-a », waarop het volk daverend antwoordde : « Et cum spiritu tuo, i-a, i-a ! »

Aldus wordt verteld, maar 't zal voorzeker wel nooit gebeurd zijn, want hiertoe zou een priester zich nooit lenen. Dergelijke devotie, hoe goed bedoeld ook, onttaardde immers in een lachspel.

Weldra werden deze voorstellingen helemaal uit de kerk geweerd. Ze ontwikkelden zich dan verder op straat. Zodra de Driekoningen hun rol vertolkt hadden, stapten ze van het podium en trokken doorheen de straten van de stad. Dit was namelijk een uitstekende gelegenheid om elkeen een zalig en gelukkig nieuwjaar te wensen. En tenslotte belandden ze dan in de herberg, om de centjes op te drinken, die ze tijdens hun leuke omgang hadden opgehaald.

Te Wichelen en elders trokken toen verklede groepen rond, die aan een zware keten een beer voortsleurden, die Herodes werd genoemd, en de verpersoonlijking was van de boze geest. Ook werd Herodes wel eens voorgesteld door een ezel of een zwijn, en hij moest in de stoet voortdurend klappen en stompen in ontvangst nemen.

Maar ook in de huiskring werd Driekoningen flink gevierd. Er werd een bonentaart gebakken. Wiens stuk de verborgen boon bevatte, werd « koning voor één dag », en mocht zijn hofhouding kiezen. Ook maakte men gebruik van « koningsbriefjes », waarbij elk een briefje ontving waarop zijn bediening of ambt stond aangeduid.

Er moest niet alleen een koning verkozen worden, maar ook een koningin, een schenker, een nar, een rechter, een kok, een portier, en talloze anderen meer. En dan ging het er lustig toe !

In Engeland had Driekoningendag een eeuw geleden nog een andere verrassing voor de jeugd : men liet de kwajongens die dag namelijk toe, de ruiten in te gooien van degenen die als gierigaards of vrekken bekend stonden !

Men meende vroeger dat, wanneer men op Driekoningenavond feest vierde, men klokslag middernacht drie paar flinkverwarmde klompen ofwel pantoffels moest buiten de deur plaatsen, om ze een uur nadien weer binnen te halen. Die klompen of

die pantoffels zouden dan een gelukkig jaar bezorgen aan degene die ze droeg, want men was er vast van overtuigd, dat de Heilige Driekoningen er een uur hadden mee rondgewandeld...

Wat de vissers betreft, deze verklaarden dat men op Driekoningenavond niet mocht uitvaren, zo niet zou men vissen met drie koppen vangen, hetgeen een ongelukkig visjaar zou meeslepen. Ook zei men aan de kust, dat op Driekoningenavond de Vliegende Hollander met zijn romp in de lucht en met de toppen van zijn masten in 't water vaart...

Ook zei men, dat degene die klokslag middernacht eerbiedig drie Onze-Vaders wou bidden, de Drie Koningen in de manschijn over het water zou zien wandelen.

Maar eerlijkheidshalve moeten we zeggen, dat geen enkele van onze vrienden-vissers heeft durven beweren, het met eigen ogen reeds gezien te hebben !

Als 't niet waar is, dan is het toch goed gevonden... zeggen de Italianen.

A. M. LAMEND.